

א. שם נמרדכי:
 * ב"י קמח, א ד"ה וכתב:
 ז. רבי יונה [בכרות מ, א ד"ה ומה] ורבי ירוחם [נמי טו מ"ה קמח, ד] בשם רבי שמשון [חלה פ"א גמיה ה] [והרמב"ם] [והרמב"ם] [הלכות חלה כו, ב]:

הלקטן [סימן קמג] השורה פתו זיין או בשום משקה שקורין זויפ"א בלע"ז, כתב רבינו שלמה ז"ל [הפירוש עמוד קפ] שהפת פוטר, ולעולם אינו חייב לברך בורה פרי הגפן או שהכל עד ששתה המשקה דרך שתייה, וכן משמע בשלטי גבורים [בכרות] דף כ"ט [פה, ב אות ה], וכן כתב התניא [סימן כד] בשמו.
 ומסיים [התניא], לפיכך טוב לברך מחלה על המשקה ואח"כ ישרה בו פתו, וכן נמי כשנותנין היין בקערה עם המלח [של"א בלע"ז] כדי לטבל בו הבשר אין לברך, והוא ליה בשר עיקר, והבשר כבר נפטר בבכרת המזיא, עכ"ל.
 (י) ולשיטתיה אול דספירא ליה [שגלי הלקט שם] דמשקין לריכין ברכה בתוך הסעודה, ונפקא מינה לדין אם אין בו מואר לחם ומצרך בורה מיני מזונות, וא"כ לא פטר פת להמשקה, ולכן לריך שיברך על המשקה, וכן יש לנהוג. אח"כ מלאחי בתוספתא [בכרות] פרק ד' [הלכה י] אורז ויין מצרך על האורז ופוטור את היין, דהוי ליה (י) אורז עיקר. מיהו אם עיקר כוונתו על הזופ"א, הוי ליה יין עיקר. ואם כוונתו על שניהם, יברך על שניהם, עיין מה שכתוב סימן קע"ז [סעיף א-ב]. ומהר"ל [הלכות בכרות עמוד סג] כתב בשם מהר"ש [הלכות ומנהגי מהר"ש סימן קלח] פת שנפל (י) לין מוך הסעודה (י) יש לברך עליו בורה פרי הגפן, עכ"ל. נראה לי דילא לו ממה שכתבו התוספות (י) בכרות דף מ"א [ע"פ ד"ה הלכות] דלפירוש רש"י [שם ד"ה דברים] כששרה פתו זיינו לא פטור ליה פת, ע"ש. ומיהו אנו סבירא לן דהפת פטר ליה כששרה בתוכו ואוכל הפת, כפירוש התוספות, ע"ש, ועיין סימן רי"ב [סעיף א], נראה לי דאם מפרר מעט לחם דק דק לתוך השכר חס כדי שימן בו טעם, אינו מצרך רק שהכל על השכר, ועיין סימן ר"ח סעיף ו'. וז"ל הרמב"ם [בכרות] פרק ג' [הלכה ד-ה] כל תבשיל שעירב בו אחד מחמשת מיניו, זין קמח זין פת, מצרך בורה מיני מזונות, ובלבד שלא יהיה טפילה בו. ועיין סוף סימן ר"ד. והכא הלחם טפל, (י) דעיקר כוונתו (לאכול) [לשמות] (י) השכר, והלחם אין בו ממשות ודבר חשוב: ז"ל תוריתא דנהמא. (י) פירוש, כגון שאפאו בחילפס, אפילו הכי לא הוי לחם. ולא דמי למה שכתוב בסעיף י', דהתם הוי לחם מעיקרא, (י) ולכן כל זמן שיש בו מואר לחם לא נפיק מתורת לחם. ועיין סעיף י"ד בהג"ה דמעט משקה לא מקרי משקה: ז"ל ואפילו נתחייבה. (י) פירוש, אפילו למאן דאמר דמחייב בחלה, אבל אכן קיימא לן דפטורה, כמו שכתוב ב"ד סימן שכ"ט [סעיף ג]. (י) וכתב הב"ח [קמח, ב ד"ה ב] דאם היה דעמו לאפותה ונמלך לבשלה מודה רבינו שמשון [חלה פ"ה משנה ה] דמצרך המזיא וכו', ע"ש. (י) ולענ"ד נראה שזה אינו, דבשלא בחלה מחייב בחלה החיוב נשעת לישה ואז היה דעמו לאפות, אבל

צינונים דרמ"א

(י) מרדכי [בכרות רמז קיט]:

הגהות והערות

[ח] במהר"ש ששורה, ועיין מהר"ש:
 [ט] תוקן מפ"א ע"י יד אפרים והגול מרצה:
 [ע] וכן הוה צעירי לקט. וכוונתו דבמנה דפוסים כתב מ"ח:
 [עא] כך העמיק הכ"י קמח, א ד"ה וכתב אמנם לפינוי נמרדכי אימא הואיל וימוק, וכן העמיק מהר"ק ע"ש, ועיין של"ה שער האומות סה, ב כלל ב אות ז ונאור הלכה ד"ה יין:
 [עב] תוקן בדפ"א ע"פ מהורות פראג קמ"ה:
 [עג] כך הוה בדפ"ר. אמנם בדפ"א מיקנ ע"פ נמי חיים, לישם קמח נמים.:

השלחן ערוך בסעיף שאחר זה: (טו) ביין אדום. ז"ל המרדכי שם [בכרות רמז קיט], וכן השורה פתו זיין אין מצרך המזיא, שינא מתורת לחם הואיל וסימוק (י), ודומה לפת הבא בכסנין, מצרך בורה מיני מזונות דמיון זיין, עכ"ל. שעל ידי זה נשתנה צורתו. אבל בלצן הוי דינו עד (י) שימלכן (היינו) [היין] (י) מחמת הפת, כמו שכתוב לפני זה [סעיף יא] לענין מיס: (טז) ואפילו נתחייבה בחלה. יש להקשות הא כתב ב"ד סימן שכ"ט [סעיף ג] דכהאי גוונא אין חייב בחלה. ולריך לומר דהכא מייירי צהיה דעמו תחלה לאפותה ונמלך לטגנה, דכהאי גוונא חייב בחלה.

ערך לחם למהריק"ש

סעיף יב ביין וכו'. הואיל וימוק:

באר היטב

שאלת זה, [ט"ז ס"ק יד]: (כז) ביין אדום. ע"ז זה נשתנה צורתו. אבל בלצן הוי דינו עד שימלכן (היינו) [היין] מחמת הפת, כמו שכתוב בסעיף שלפני זה, [ט"ז ס"ק טו]. כתב (רש"ל) [בשבלי הלקט] השורה פת ביין או בשום משקה כתב רבינו שלמה שהפת פוטר, ואינו חייב לברך בורה פרי הגפן או שהכל נהיה בדברו עד ששתה המשקה דרך שתייה, ולפיכך טוב לברך תחלה על המשקה ואח"כ ישרה בו פתו, מ"א [ס"ק ל], עיין שיירי כנסת הגדולה [הגב"י אות יא]. וכתב עוד [מ"א שם] דאם מפרר מעט לחם דק לתוך שכר חס כדי ליתן בו טעם, אינו מצרך רק שהכל על השכר, עיין סימן ר"ח סעיף ו'. ולענין אם חייב לברך על השמיה מברך על היין ופוטור את הפת, ואם הפת עיקר היין למתק לו האכילה מצרך על הפת ופוטור את היין, על הפת בורה מיני מזונות ועל היין בורה פרי הגפן, עולת תמיד [ס"ק י]. ועיין מ"א ס"ק למ"ד: (כח) דנהמא. פירוש, כגון שאפאו בחילפס, אפילו הכי לא הוי לחם. ולא דמי למה שכתוב בסעיף י"ד, דהתם הוי לחם מעיקרא, לכן כל

שערי תשובה

דפסקא דאף פת גמור שנטחן עד אשר דק ואין בו פירורין כוית, אע"פ שגלגלם יחד ע"י דבש או שמן, כל שנשתנה תוארן מתואר לחם בין שבשלו אח"כ או אפוא, כל שע"י אפיה לא חזר עליו צורת הפת כגון לעקיד וכיוצא בו דאזיל חיורא ואחי סומקא אין מברכין עליו רק בורה מיני מזונות. ואין צריך לומר בחרעמולין שנטגן בשומן, ומכל שכן בקניידליין שבישלו במים ואף אם חיברו בביצים אם נתבשל. אך אם גאפה יש להסתפק, שרעת התוספות [ביצה טו, ב ד"ה קמ"ג] דאפילו אם נעשה מקמח ממש מברך עליו המוציא, ומכל שכן בפת פרור. וירא שמלים לא יאכל כי אם בתוך הסעודה, ע"ש:

היין, נראה דאוליין נתר העיקר, אם היין עיקר ואכילת הפת בתוכו למתק את מצרך על הפת ופוטור את היין, ואם שתייה עיקר מצרך על שניהם, על הפת בורה מיני מזונות ועל היין בורה פרי הגפן, עולת תמיד [ס"ק י]. ועיין מ"א ס"ק למ"ד: (כח) דנהמא. פירוש, כגון שאפאו בחילפס, אפילו הכי לא הוי לחם. ולא דמי למה שכתוב בסעיף י"ד, דהתם הוי לחם מעיקרא, לכן כל

ביאור הגר"א

[לה] וסעיף יב יש בו. הואיל ונתאדם יצא מתורת לחם: [לן] ונראה בו. כמו שכתוב בסעיף י': [לז] [סעיף יג] אם בשלה בו אפילו שיש עליה בו. לאפוקי שכתב שניה שמחייב אם בשלה. ודוק שיש לה תוריתא דנהמא, כמו שכתוב בהג"ה. ודלא כמ"א [ס"ק לז] שכתב דבשלה לא שייך תוריתא דנהמא, ואשתמיטתיה דברי הרא"ש בפסחים שם [פ"ב סימן טו] ובהלכות חלה שם [סימן ב] שכתב ועוד היה אומר ר"ת כו' אבל דבר שבליטתו עבה כו' ואפילו סופו לבשלם במים כו' הכי נמי מברך עליה המוציא לאחר כישול כו' והוא הדין נמי למבושלים במים דלא מסתבר לחלק בין מים לשמן כו' ור"מ הנהיג כו' כדי לבשלה כו' אחר שנתבשלה כו', ע"ש. ואע"ג שכתבתי בסעיף י' [ס"ק לב] דמה שכתב הר"ש דבישול מבטל לאפיה לן כוותיה, מכל מקום בזה אפשר לימפסק כמותו, דשם דוקא שאפאה מקודם, וכמו שכתב הרא"ש בהלכות

הגהות הפמ"ע

סעיף יב א"א בפירורין וכו'. זה קאי גם אש"ל... בסעיף י"א ודוק:

(ז) (פגיא קס"א) ולכן כל זמן שיש בו. דנר"ז ל"ע, דמפשט הש"ע ודבריו נראה דאין מוזה כלל בתואר לחם וכו':

ואשתמיטתיה דברי הרא"ש בפסחים שם [פ"ב סימן טו] ובהלכות חלה שם [סימן ב] שכתב ועוד היה אומר ר"ת כו' אבל דבר שבליטתו עבה כו' ואפילו סופו לבשלם במים כו' הכי נמי מברך עליה המוציא לאחר כישול כו' והוא הדין נמי למבושלים במים דלא מסתבר לחלק בין מים לשמן כו' ור"מ הנהיג כו' כדי לבשלה כו' אחר שנתבשלה כו', ע"ש. ואע"ג שכתבתי בסעיף י' [ס"ק לב] דמה שכתב הר"ש דבישול מבטל לאפיה לן כוותיה, מכל מקום בזה אפשר לימפסק כמותו, דשם דוקא שאפאה מקודם, וכמו שכתב הרא"ש בהלכות

אוצר מפרשים

מזן לחם אף שטיגנה או כישל מכל מקום הוי לחם, כאשר שיש להם תוריתא דנהמא על כרחך לחם הוא, אף קצת בני אדם אופין לחם זה בתנור ויש מהם לקמץ עצים מבשלים או מטגנין אותו מכל מקום לחם גמור הוא. ור"ש תופס על ר"ת דעל כרחך הבישול מבטל מתורת לחם סהדיה דריקא מבושל. אמנם כשהיה דעתו לאפות ונמלך לבשלה בזה מודה הר"ש דאמרינן שוה על דעת ראשונה הוא עושה, שרצה לאכול אחר כישול בתורת לחם, הואיל ויש בו תוריתא דנהמא והוי לחם גמור, מה שאין כן בריקא מבושל כוונתו ע"י כישול לבטלה מתורת לחם ולעשות כמו תבשיל, וגבי חביצה כמו כן. ודברי הטור נכונים, כמו שכתב בב"ח. גם מה שכתב לפרש דברי הב"י הוא דוחק, וכמו שפירשתי יבוא על נכון. ובר מן דין אף לשיטתו דברי ב"י שירין, דהא רבינו ירוחם דמחלק בין חלה להמוציא מכל מקום הביא שם ב"י [קמט, ב ד"ה ומ"ש] בשמו בלחם העשוי לכותח כעבין מברך המוציא, כיון דעשה בצורת גלוסקאות, ע"ש ודוק: (נתיב חיים)

זו (פגיא קס"א) דעיקר כוונתו לאכול השכר והלחם וכו'. לשחת השכר, כצ"ל: (נתיב חיים) יו (ש"ע סעיף יג) (שיברך על לחם אחר) [שבליטתו עבה]. נ"ב, והוא מה שקורין פאכטי"ם שבליטתו עבה ומתבשלים בקדרה ונוראים כגלוסקאות: (חתם סופר) יז (שם) פירוש לישת הקמח במים וכו', כצ"ל: יט (שם) ואפילו נתחייבה בחלה. ונ"ב, כמו שפירש ה"ט"ז ס"ק י"ו, ודלא כמג"א [ס"ק לב], כמו שאכתוב [לקמן אות כ]: כ (פגיא קס"ב) ולענ"ד נראה שזה אינו וכו', נ"ב, וקשה, א"כ היאך ממצע [פסחים] לו, בן חלוט משום דהוי מצה עשירה, חיפוק ליה דלא מקרי לחם לענין מוציא. על כן נראה לי דלר"ש ורואי מברך המוציא בנמלך, והיינו טעמא כמו שתאמר לר"ת [פסחים] לו, ב תוספת ד"ה דמלין כיון דעשה עיסה עבה כמו שרגילין לעשות

א"כ הוא הדין מסעיף י"ב אין ראה. ומכל מקום הכין הוא: (טו) ביין. עיין ט"ז. לאו הואיל ונתאדם הפת חשיב ליה כפת כסנין, דא"כ לא להני כזית, אלא שע"י זה נשתנה תאר לחם באין כזית, ונקיט כסנין לדוגמא, כמו התם אע"ג דפת הוא מברך בורא מיני מזונות, הוא הדין כאן: (טז) ואפילו. עיין ט"ז. דעת ר"ת פסחים ל"ז ב' תוספות ד"ה דכולי עלמא דחלה מגלגול עבה אפילו דעתו לבשלה "בקדירה" חייבת מיד בחלה, "עריסותיכם" כתיב (במדבר טו, כן. וכן בלילה רכה ואפה בתנור, "לחם" כתיב (שם, יט) וחייב. והמוציא בלילה עבה על דעת לבשל "באלפס" הן משקה או שמן רב הואיל ויש תאר לחם, מה שאין כן "באלפס", עיין מ"א אות ל"א ור"י) מברך המוציא. וראייה מברכות ל"ז ב' היה עומד ומקריב מנחות, משמע אף מחבת ומרחשת דדעתו על מנת לטגנה בהרבה שמן המוציא. אבל הר"ש פרק קמא דחלה משנה ה' עיסה כו' סובר דחלה אין חייב אלא א"כ על דעת לאפותה ואח"כ נמלך, והמוציא אפילו הכי אין מברך אע"ג על דעת לאפותה ונמלך וטגנה במחבת כו'. והא דטחנה אפאה בשלה, מוציא, פרוסת קיימת (ברכות ל"ז א')

פמו ציין הנעל וודאי טפל לפת, יע"ש. ומה שכתב נכסר מפרך לחם כו', אבל אם כוונתו על הלחם ג"כ וחתיכות קצת גדולות הדין כנעניף י'. ויש לעיין מה שכתוב בעניף י' נביטול לא חשיב תאר לחם אף על פי שנראה שיש תאר לחם, אם הוא דווקא נמנעה רחימות או כלי ראשון על האש, או אף אין על האש ויד סולדת בו מו לא מקרי תאר לחם. ועיין אות כ"ה מוכח דביטול הוא, דעירוי נמי אי לאו למאן דלמך ככלי שני כו', עיין צ"י [קמח, א ד"ה ופירוט] נכס המרדכי [נכוח רמז קטן]. ומיהו אם אין יד סולדת בו אף על אש לא הוה ביטול * : * * * תורתא. עיין מ"א. קושיותיו צ"ע כות למתן און מנכך המוילא, או נאין כות ויש תאר לחם, כי ביטול נקדירה מנטול התאר לא הטיגון נאלפס כמו שכתב נאות ל"ו. על זה תיכך דהתם לחם גמור הוה כו': * * * ואפילו. עיין מ"א. לא הוה לו נמנה שכתב ה"ט"ו אות י"ו, ואולי לדעת הב"ח שהביא אח"כ כתב כן. ועיין לנפש נעניף ין כתב אע"ג דלמקצת דברנתא חייב בחלה, כמ"ל, יע"ש. (ובי"ד סימן שכ"ט סעיף ג' עיסה שנלילתה "עצה", וכדפוס שו"ע נפל טעות סופר,

מחצית השקל

שהפת פוטר כהאי גוונא המשקה: ושיטתיה אול כו'. ר"ל, מה שגם בשאר משקין חוץ יין מסתפיק אי ניפטור ע"י הפת ששרה בו דהוי פת עיקר, ולכן כותב שטוב לברך תחלה על המשקין, והא אפילו לא שרה בו הפת קיימא לן בסימן קע"ד סעיף ז' דאינו מברך עליהם דהוי דברים הבאים מחמת סעודה. אלא דאזיל לשיטתיה: ונפקא מינה דידין כו'. ר"ל, אפילו בשאר משקין דקיימא לן דאין צריך לברך עליהם כשאכל פת, אפילו הכי נפקא מינה אי חשיבו פת ששרה עיקר ופוטרת או לא. ובין וודאי גם לדין, דהא שותה יין תוך סעודה צריך לברך עליו: אם אין בו תואר אהם. ואין בו כזית, דמברך בורא מיני מזונות, א"כ אי לא שרה בו היה צריך לברך על המשקה. דדוקא תוך הסעודה שאכל פת ובירך המוציא פוטר המשקין, דהוי ליה דברים הבאים מחמת סעודה: אח"כ מצאתי בתוספתא כו'. ונפשוטה ספק של התניא: ופהרי"ף כתב כו' פת שנפ"ל כו'. לאו דוקא, אלא שרה בדיים: ממה שכתבו התוספות בברכות דף מ"א. ע"ב. דאמר רב פפא הלכתא דברים הבאים תוך הסעודה מחמת הסעודה אין טעונים ברכה לפניה ולא לאחריה. ופירש רש"י שבאים ללפת הפת, ובאמת מלפת בו הפת. והקשו התוספות א"כ מאי פריך הש"ס על זה אי הכי יין נמי ניפטריה פת, שאני יין ששותהו לבדו ואינו בא ללפת, ולא מלפת בו ואינו טפל לפת. ואין לומר לפירוש הקונטרס נפטריה פת כששורה פתו ביינו קאמר דהוי ליה יין טפל, דהא לא אשכחן שיברך על היין בענין זה. ולכן פירשו התוספות (עוד מהכרח קושיות אחרות) דברים הבאים כו' כלומר דברים הגדלים לבא מחמת הסעודה בפת ורגילים לאלכל עם הפת, כגון כשר ידגים כו', אפילו אכלן תוך הסעודה בלא פת כיון דמשום פת הם באים אין טעונים ברכה כו'. ופריך אי הכי יין נמי כו', דוודאי מחמת הסעודה בא כו' דאי לאו הסעודה לא ישתה כו', עכ"ל. ומשני הש"ס דמהאי טעמא יין לא פטריה פת דשאני יין משום חשיבותו אין הפת פוטרו תוך הסעודה. וסבירא ליה למהרי"ל דעל כרחק רש"י צריך ליישב קושיות התוספות מקושיות הש"ס אי הכי יין נמי ניפטריה פת, ועל כרחק צריך לומר דרש"י סבירא ליה כהאין לפרש של התוספות דפרין נפטרה פת כששורה פתו ביון, והוי קים ליה להש"ס דמברכים אפילו כהאי גוונא, ימשני יין משום חשיבותיה הרי דלרש"י אפילו שורה פת ביין צריך לברך על היין: נראה י' דאם מפרך כו' וז"ל הרמב"ם כו'. דמוכח מינה דאפילו בחמשת מינים ופת שעירב כתבשיל אי הפת טפל אין צריך לברך עליו, יכן מבורא ריש סימן ר"ב: (ס"ק א) תורתא כו'. באילפס. ובשלה שכתב לשו"ע, ר"ל באלפס עם מעט מים. דליכא למימר דמיירי בקדירה, הא כתב לעיל ס"ק כ"ז דבבישיל לא משכתח תואר לחם, לכן הוצרך מ"א לומר דמיירי באלפס. ועיין במה שכתב ס"ק ל"ו: ועיין פתח י"ד בהגיה דנפטור משקה * * * מפרקי משקה. ועדיין לא ידענו שיעור של אותו מעט. ואפשר לומר קצת שיעור ממה שכתב הר"ש פרק קמא דחלה [משנה ה] לשיטתו וסבירא ליה כדעה זו דבטגנה מברך בורא מיני מזונות, והתניא בברכות דף ל"ז ע"ב] אם אכל מן המנחה מברך המוציא אע"ג דהמנחות מחבת

ומרחשת היו מטוגנים בשמן. ותיריך אחד תירוצא ח"ל, הואיל ושמנן מועט ואין בו כדי לבטלו (ר"ל, חורת לחם). וכן כתב הרא"ש [פסחים] בפרק כל שעה [סימן טז ח"ל, הואיל ושמןה מעט והוי כמו אפוי, עכ"ל. ומשיעור השמן והסלת יש לשער קצת: (ס"ק עב) ואפילו נתחייבה. פירוש אפילו * * * דאמר כו'. דע דדעת ר"ת [פסחים לו, ב תוספות ד"ה דכולין] והוא היש חולקים, סבירא ליה עיסה שבלילתה עבה אע"ג שטגנה אח"כ חייבת בחלה, דאזלינן בתר שעת גלגול דהוי עבה ומיקרי לחם, וכל דהוי לחם לענין חלה הוי לחם לענין מצה. וסבירא ליה לר"ת אפילו היה דעתו מיד בשעת גלגול לטגנה או לבשלה, מכל מקום חייב בחלה ומברך המוציא. ודעת ר"ש דאם היה דעתו בשעת גלגול לטגנה או לבשלה אע"ג דבלילתה עבה מכל מקום לא מיקרי לחם לענין חלה ופטורה מן החלה, כל שכן שאינו מברך המוציא. ואם היה דעתו בשעת גלגול לאפותה ואח"כ נמלך לטגנה או לבשלה, חייב בחלה מצד הדין, דאזלינן בתר שעת גלגול ואז היה בלילתו עבה ודעתו לאפותה. והוא הדין אם היה דעתו אז לבשלה אלא שאפה קצת ממנו, אז אפילו מה שבישיל חייב בחלה. ובהו, הטעם משום גזרה, כיון שאפה קצת שמא ימלך ויאפה הכל. אולם בשני דינים הללו דמורה הר"ש דחייב בחלה אינו מבורא להדיא ברבריו האיך סבירא ליה לענין המוציא אי מברך עליו המוציא. ודעת הר"ר יונה [בכוח כו, א ד"ה ומוח] ורבינו ירוחם [נתיב טו ח"ה קמח, ד] דאפילו בנדון דחייב בחלה מכל מקום אינו מברך המוציא, דדוקא לענין חלה דחויבו בשעת גלגול ואז הוי בלילתו עבה וזו לחם, חייב. מה שאין כן מוציא דאזלינן בתר שעת אפיה, וכיון שזו טגנה או בשלה אינו מברך המוציא, דא לא הוי לחם. וקיימא לן בי"ד לענין חלה כדעת הר"ש, דאפילו בלילתו עבה אם היה דעתו מיד לטגנה או לבשלה פטורה מן החלה. ומעתה קשה למ"א על מה שכתב הרב כ"י ואפילו נתחייבה בחלה, והיינו דעת הר"ר יונה ורבינו ירוחם, הא לדין באמת גם מחלה פטורה. ולכן צריך לומר דכוונת הרב כ"י אפילו למאן דאמר דחייבת בחלה. ואע"ג דלמסקנת מ"א דלהר"ש אפילו היה דעתו לאפותה דמורה דחייבת בחלה, וגם הכי קיימא לן בי"ד, מכל מקום אינו מברך המוציא, ואם כן י"ל דמה שכתב ואפילו נתחייבה בחלה ר"ל בנדון דמחייבה דהיינו כשהיה דעתו תחלה לאפותה מכל מקום אינו מברך המוציא, וכן תירץ ה"ט"ז [ס"ק טז] באמת, (ואפילו הכי על הטור שפיר הקשה הרב כ"י, דהטור סתמא קאמר, דוחק לאוקמי דוקא כהאי גוונא. ואף הב"ח רצה לתרץ כן). מכל מקום תחלה קודם שבירר מ"א את דעתו דלא כהב"ח, דסבירא ליה דכהאי גוונא באמת להר"ש מברך המוציא, הוצרך לומר דדברי השו"ע במה שכתב ואפילו נתחייבה ר"ל למאן דאמר דסבירא ליה הכי. ולמסקנת מ"א באמת י"ל כן דמה שכתב ואפילו נתחייבה ר"ל אפילו היה בענין שנתחייבה, דהיינו שהיה דעתו לאפותה מכל מקום אינו מברך המוציא, וכדעת הר"ר יונה ורבינו ירוחם ר"ש: ועי"ל נראה שזה אינו דבש"סא בחלה כו' החיוב בשעת ל"ישה כו'. המ"א כתב כן מסברא דנפשיה, די"ל דסבירא ליה להר"ש כן וכדעת הר"ר יונה ורבינו

לבושי שרד

זכיה מייכו אפילו ציין, ע"ש. לכן הביא מסעיף י"ב דלפילו שריה ציין אם יש זית מנכך המוילא, דאי מסעיף הקודם י"ל דין מקלקל טפי לפת: (טו) מגי' אפי' ורשיביתיה אול כו'. אבל לדין נסימן קע"ד [פסחים ו] נכרת פת פוטרת על המשקין. רק נפקא מינה נאין מותר וגם אין כזית: (טו) שם אורז עיקר. יכל שכן נפת, ומשום הכי אין צריך להחמיר לנכך תחלה על היין או המשקה, כיון שהפת עיקר ומפורט בתוספתא דפטור: (נח) שם יש צ"ב רך ע"ז בורא פרי הגפן. על היין הנלוט מוך הפת: (נח) שם בברכות דף מ"א, כ"ל ט: (***) מ"ז פסחים שיתלבן היין בוחמת, כ"ל: (טו) שו"ע פתח י"ג שב"ליתו צבד. פירוש, שלש אותה כמו כל פת ואח"כ בשלה, וזה נקרא תמלתו עיסה וקופה צופגנין. ודיעה זו הוא רבינו שמשון [מלה פ"א משנה ה] דסבירא ליה דתמלתו עיסה זוי אינו חייב בתלה אלא א"כ עשאה מחמתה אדעתא לאפות ונמלך ויבשל, והמוילא אפילו הכי נכתיב גוונא אינו מנכך (כמו שכתב המג"א ס"ק ל"ב). ודיעה שניה אז ר"ת [פסחים לו, ב תוספות ד"ה דכולין פליגי בתרמי. חדא. דמיני תחלה אפילו

לש אדעתא לנשיל, ואיך, דהמוילא חלי נחיוז חלה, וכיון דחייב בתלה מנכך המוילא אי חליב תוריתא דנהמא. אלא דלא הביא כהן המחבר הפלוגתא ולפיכך חלה שפתיא ח"ד [סימן שט סעיף ג]. ומכל זה תיך דמה שכתב המחבר ואפילו נתחייבה בתלה כלומר עששה על דעת לאפות, כמו שכתב נאות ל"ו: (ס) מגי' אפי' פקד"א פירוש כגון שאפ"א, פירוש, שטיגנה או ציטלה נאלפס. וקראו המג"א אפיה לפי שהוא נאלפס, ואז יכול להיות שיטאר תואר לחם. אבל נביטול נקדירה אם הנלך אי אפשר שיהיה לו תואר: (ס) שם סק"ב פירוש אפילו * * * דאמר. ממך דרך אחר קושים ה"ט"ו ס"ק י"ו, דהכי קאמר, אפילו למאן דלמך כו', כיון דר"ש פוסק דאין חלי המוילא בתלה, א"כ אפילו למאן דלמך כו', וק"ל: (ס) שם ובתב"ח. הב"ח ממך קושים הב"י [טף] ד"ה לן אהטור כמו שר"ה למך ה"ט"ו נס"ק י"ו, וסתרו ה"ט"ו מטעם המוילא, והב"ח סבירא ליה דר"ש מודה לר"ת דחלי המוילא בתלה, ולא פליגי רק נבדא ולן בתרמי. עיי מה שכתבנו לעיל אות נ"ט:

יד אפרים קסז
(מגי' אפי' דעיקר כוונת
לשתות השכר והלחם אי
בו כו', כצ"ל:

(מג"א פק"י) וכן נראה מהר"ש שמביא ראיה מריק הפכושל כו וגם גבי הא דמייתי [ראיה מהא דחביצא. ור"ל, דהר"ש מייתי מהא דברכות לו, ב] לפירוש הר"ש שם דמיירי שלא נתבשל, ע"ש:

רבה, כחנמי כן נט"ו אות י"ו). ומה שכתב [המ"א] דנצרי הני"ת, כן כתב נט"ו אות י"ו מסנרל דנפשא, וע"פ שם] כזה. ועיין תוספות זכרות ל"ו ב' ד"ה לקט, דזה הנפקא מינה בין פירוש רש"י [ד"ה והמניא] מכולן אמנות, משמע אף מחמת ומחשבת, ולתוספות לא, והכן: **ל"ג ויש חו"קים**. עיין מ"א. דעת ר"ת נלילתו עצה ומאר לחם המזיאל, ונחלה אף נלא תאר לחם, עיסקה נלד, ועיין נחלת נבי [ס"ק ג] ומצין: **ל"ד ונהגו להקפ"ה**. עיין מ"א. כסוף סימן זה בסעיף י"ו נהג"ה אפלו נמחמת נמשקה אין מנצך המזיאל אע"ג דליח תאר לחם. ללא נצ"ה, שפירש ונהגו להקל לנצך המזיאל, ומיהו מכלן נהג"ה י"ל אירל שמיס קאי. ועימין קפ"ד אות ח', ומה לי ספק אס צירך או ספק פלוגמא. אכל ממחמת המחצר דיעה א' נחמס משמע דאין ספק, וכן משמע נלוזש סעיף (ח') [צ"ל, דאין הלכה יחיד נגד רמ"ב * יע"ש: **ל"ה שיברך**. עיין מ"א. דהלחם פוטרמן קרעלי"ך ופטיד"ל, אע"ג [ד]פס כסנין אין פס פוטרמן, נצטר פס פוטרמן, עיין מ"א אות כ"ב. אכל צאין מילי ומטווגן נדבש וכדומה אפשר דדומה לנעצין עכ"פ ואין פס פוטרמן, דאין אוכלין אותו כי אס לקינוח ולל למזון:

ל"א ואי"ה שם יבואר. ואפילו הכי הקשה הב"י על הטור, וליכא דמימר על דעת לאפותה כב"ח, דמכל מקום פסק דלא כר"ש כו, כמו שכתבתי לעיל. אלא דבריו הט"ו אי אפשר לפרש כן, במה שכתב מדתלה חלה בהמוציא, ואינן לומר דלר"ש אין הכי נמי דאין מברך המוציא והטור בהא פסק דלא כוותיה, א"כ מאי קושיא דתלה חלה בהמוציא, דלר"ת נמי אין שוין, דחלה בלא תאר לחם מגלגול חייב, והמוציא תאר בעיניו, וי"ל דלר"ת שפיר הוכיר חלה דעיקר ראיה הואיל וחייב בחלה, ומכל מקום כאן תאר לחם ג"כ בעיניו, אלא דא"כ אימא כב"ח. סוף דבר אני העני לא הבנתי בכאן כוונתו על בוריו. ועיין מה שאכתוב אי"ה במ"א [אות] ל"א מזה, וכאן אין להאריך: **(י"ז) ונהגו**. עיין ט"ז. שכן כתב המ"א אות ל"ד. וכמו שכתב הט"ו אות וי"ו (טעות סופר ד') דמכל מקום הוה קולא, וכל שכן מעין שלש, לקצר בברכות הוה קולא. ויש לעיין אמאי לא היכא דספק אם בורא מיני מזונות או המוציא יאמר שהכל נהיה בדברו כבסימן קס"ז סעיף י', וצ"ע בזה. והיינו כדיעה א', כר"ש. ויש חולקין הוא ר"ת, כמו שציין באר הגולה [אות ח-ט]. ומה שכתב באות י"ו יש חולקים, כוונתו אדיעה א', ושם צ"ע כמו שכתבתי לעיל:

עכ"ל. וכן כתב הרא"ש בפסחים שם [פ"ב סימן טז]. מבורר להדיא דעל דעת לאפותה ואפילו אפה וטגנה באלפס אח"כ מבטל כו'. וההיא דמעשה אלפס חייב, במעט שמן, כבסעיף י"ד בהג"ה. ובטור כתב כאן בלילתו עבה חייב בחלה, והמוציא ביש תאר לחם. תמה הב"י הא ביו"ד [סימן] שכ"ט פסק כר"ש דווקא על דעת לאפותה. והב"ח [קמח, ב ד"ה כל] כתב דגם כאן מיירי על דעת לאפותה, דמורה הה"ש דחייב בחלה והמוציא. וזה אי אפשר, כמו שכתבתי לעיל. וכן כתב הפרישה [ורישא סוף אות ב] דהר"ש אף על דעת לאפותה מחייב בחלה לא המוציא, ממה שכתב טחנה אפאה כו'. וזה שכתב הט"ו מה שכתב המחבר כאן אף על פי דחייב בחלה, היינו על דעת לאפותה, ביו"ד [סימן] שכ"ט סעיף ג' (ובמקצת דפוסים שם עיטה שביללתה ירכה", יראה דצ"ל "עבה", יע"ש) בהמוציא אין מברך, כר"ש בפרק קמא דחלה. אע"ג לדידן בסעיף י' כוית המוציא, דבישול אין מבטל אפיה, ושני לן בההיא דצלאו ואח"כ בשלו ומצה כסימן תס"ה [סעיף ד], דטעם מצה בעיניו, כמו שכתבתי באות י"ב וכמ"א אות כ"ה, מכל מקום קיימא לן דאין מברך המוציא בעיטה שטגנה "באלפס" ושני בסעיף י' דהוה לחם גמור תחלה, ועיין מ"א [ס"ק]

ל"א ואי"ה שם יבואר. ואפילו הכי הקשה הב"י על הטור, וליכא דמימר על דעת לאפותה כב"ח, דמכל מקום פסק דלא כר"ש כו, כמו שכתבתי לעיל. אלא דבריו הט"ו אי אפשר לפרש כן, במה שכתב מדתלה חלה בהמוציא, ואינן לומר דלר"ש אין הכי נמי דאין מברך המוציא והטור בהא פסק דלא כוותיה, א"כ מאי קושיא דתלה חלה בהמוציא, דלר"ת נמי אין שוין, דחלה בלא תאר לחם מגלגול חייב, והמוציא תאר בעיניו, וי"ל דלר"ת שפיר הוכיר חלה דעיקר ראיה הואיל וחייב בחלה, ומכל מקום כאן תאר לחם ג"כ בעיניו, אלא דא"כ אימא כב"ח. סוף דבר אני העני לא הבנתי בכאן כוונתו על בוריו. ועיין מה שאכתוב אי"ה במ"א [אות] ל"א מזה, וכאן אין להאריך: **(י"ז) ונהגו**. עיין ט"ז. שכן כתב המ"א אות ל"ד. וכמו שכתב הט"ו אות וי"ו (טעות סופר ד') דמכל מקום הוה קולא, וכל שכן מעין שלש, לקצר בברכות הוה קולא. ויש לעיין אמאי לא היכא דספק אם בורא מיני מזונות או המוציא יאמר שהכל נהיה בדברו כבסימן קס"ז סעיף י', וצ"ע בזה. והיינו כדיעה א', כר"ש. ויש חולקין הוא ר"ת, כמו שציין באר הגולה [אות ח-ט]. ומה שכתב באות י"ו יש חולקים, כוונתו אדיעה א', ושם צ"ע כמו שכתבתי לעיל:

באר היטב

מ"א [ס"ק לנ]: **ל"ה**. פירוש, שאין מצרכין המזיאל רק צורא מיני מזונות. ומכל מקום נראה לי שאם שזע ממנו הי ספק דאורייתא וצ"ל לנצך נצרת המזון מספק, כמו שכתב סימן קפ"ד סעיף ד', מ"א [ס"ק לנ]:

ומן שיש צו מואר לחם לא ניקח מותרת לחם. ועיין סעיף י"ד נהג"ה דמעט משקה לא מיקרי משקה, [מ"א ס"ק לא]: **(כט) בה"ה**. פירוש, למאן דלמר דחייב בחלה, אכל אן קיימא לן דפטורה, כמו שכתב צו"ד סימן שכ"ט, עיין

מחצית השקל

התוספות [שם ד"ה חביצא] שנתחבר ע"י מרק אבל לא נתבשל. וא"כ מזה ג"כ ראיה דלא כב"ח, דאפילו נאפה תחלה, הבישול מבטל מתורת לחם, כל שכן כשלא נאפה רק היה דעתו לאפותו. והיא ממש ראיה ראשונה: ונראה לי שיש הרב ב"י כו בעשאה כעבין כו. קאי על לחם העשוי לכותח במבואר בסעיף ט"ז. אמרינן בברכות [לו, ב] תני ר' חייא לחם העשוי לכותח, מסיק השי"ס [לח, א] עשאן כלמודין, היינו קרשים, שלא ערכן בצורת הפת, פטורים מחלה. אבל עשאן כעבין חייב בחלה. וסבירא להו להרבה פוסקים דבעשאן כעבין בכל ענין חייב בחלה. אבל הרב ב"י הביא בשם הר"ש שכתב פרק קמא דחלה דבעשאן כעבין נמי לא מחייב בחלה אלא היכי דשקיל כו, וסיים על זה הרב ב"י ומשמע דהוא הדין לענין המוציא: וסבר הב"ח דהוא הדין לענין המוציא אם אפה כו. ומיניה יליף הב"ח כיון דסבירא ליה להרב ב"י דדין המוציא עם חלה שוין לענין אפה ממנו קצת, כיון דמיקרי לחם לענין חלה הוא הדין לענין המוציא, א"כ הוא הדין בדעתו לאפותו, כיון דהוי לחם לענין חלה הוא הדין לענין המוציא: דהכי שייך צמיגור. ר"ל, כיון דאפה קצת אינו חייב בחלה אלא משום גורה, והגויה לא שייכא אלא בשעת גלגול דאו חיוב החלה, מה שאין כן מוציא דחיובו לאחר אפיה לא שייך גורה זו: ועוד דא"כ כו ולא חילק. והוי ליה לכתוב שם דאם עשאן כעבין ואפה קצת מברך המוציא, ועיין בס"ק מ"ג: **א"א** ע"כ כרחק כוונת הרב ב"י דהוא הדין כו. קאי על ריש דברי הר"ש דפטר אפילו כעבין מחלה אי לא אפה קצת, דלא מיקרי לחם, וא"כ הוא הדין לענין המוציא. וא"כ ממילא לענין המוציא אפילו אפה קצת, כיון דלא שייך שם הגורה: **(פ"ק ד' ונהגו כו)**. וכן משמע סוף סימן זה. דזה מיקרי קולא אי מברך בורא מיני מזונות, ממה שכתב מ"א ס"ק מ"ג אף על גב דלחם עשוי לכותח אי עשאן כעבין פסק ביו"ד דחייב בחלה, היינו להומרא, אבל לענין ברכה היקל לברך בורא מיני מזונות. הרי דזה מיקרי קולא. וכן הוי מצי להביא ראיה מסעיף ז' והלכה כדברי כלם משום דספק דרבנן אזלי לקולא, ע"ש: **ד"א** כב"ח. שהבין דונהגו להקל ר"ל לברך המוציא: **(פ"ק ד' שיברך כו)**. כיון דבליילתן כו פת פוטרמן. ר"ל, דהוי קשיא מאי מהני שאכלו תוך הסעודה אכתי לא יצא מספק, דהא פת הבא בכסנין מבורר בסעיף ח' אי אכלן תוך הסעודה שלא מחמת סעודה אין פת פוטרמן וצריך לברך בורא מיני מזונות, וא"כ עדיין למאן דאמר דמברך בורא מיני מזונות על עיטה שטגנה גם אי אוכל פת תחלה צריך לברך בורא מיני מזונות. לזה תירץ דהיינו דוקא פת הבא בכסנין צריך לברך תוך הסעודה בורא מיני מזונות, אבל הכא כיון דבליילתן עבה כו לא הוי פת הבא בכסנין, ולכן לכולי עלמא פת פוטרמן: ופירושו בסעיף ז' [כו] דבעבין יבשין כו. אפילו בליילתן עבה ואינו גילש ואינו ממולא בשום דבר,

ירוחם הנ"ל. אבל עכשיו לא כתב מ"א הכרח דר"ש סבירא ליה כן, דהא היש חולקים דהיינו ר"ת סבירא ליה דחלה וברכת המוציא שוין, ועל כרחק לא סבירא ליה סברא זו דבמוציא אזלינן כתר שעת אפיה. אלא עכשיו כוננת מ"א לדחות דברי הב"ח שכתב כן לסברא פשוטה דבדעתו לאפותה דחייב בחלה מברך המוציא, על זה כתב מ"א דאין זה פשוט, ד"ל דסבירא ליה להר"ש כהר"ר יונה ורבינו ירוחם דחלה והמוציא אין תלוים זה בזה, דכיון דחייב המוציא לא בא עד שעת אפיה. ולכסוף מייית מ"א דא"א אפה כו. לדבריו מדברי הר"ש גופיה מראיתו מריק כו: **ו"א** עוד א"א אפה כו. משמע דאפה מעט יותר חידוש דאינו מברך המוציא ממה דאינו מברך המוציא כשדעתו לאפותה, ואדרכה איפכא מסתברא, דבדעתו לאפותה חייבת בחלה מצד הדין יותר יש מקום לומר דמברך המוציא מאפה מעט אפילו בחלה אינו חייב מצד הדין אלא משום גורה כנוצר לעיל, דאו מסתברא יותר שלא אכל לברך המוציא. אלא משום דבסוף כתב מ"א דטעות הב"ח יצא ממה שכתב הרב ב"י כאפה קצת, ומיניה יליף הב"ח לדעתו לאפותה דמברך המוציא, ועל זה שייך אפילו אפה קצת דזה שורש דין הב"ח, מכל מקום אינו מברך המוציא. דליכא למימר דכוונת המ"א ולא עוד אלא אפה כו ר"ל דאיכא תרתין, שהיה דעתו לאפותה וגם אפה ממנו קצת והוי שפיר רבותא, דזה אינו, דהיינו דהדין אמת לשיטת מ"א מסברא, אבל לפי זה לא אתי שפיר הראיה שהביא מ"א לדין זה ממהר"ם, דהא בנרן מהר"ם היה דעתו לבשלה. אלא על כרחק כוונת מ"א כפשוטה, שהיה דעתו לבשלה ואפה קצת, ואייתו שפיר ראיה ממנהר"ם, וא"כ צריך לומר כנוצר לעיל. אבל מכל מקום הדין אמת מסברא לדעת מ"א אפילו דעתו לאפותה ואפה קצת והשאר בישל אינו מברך המוציא, דזיל בתר טעמא: וכן כתב רבינו ירוחם שמהר"ם כו משום ספק ברכה. דמהר"ם סתפק אי קיימא לן לענין חלה בדעתו לבשלה כר"ש דפטורה או כר"ת דחייבת, ולכן אפה ממנו מעט, דכהאי גוונא אפילו להר"ש חייב בחלה, אפילו הכי לא אכלו אלא תוך הסעודה, משמע אפילו כהאי גוונא ספק אי מברכים עליו המוציא: וכן דעת מהר"ש שפביא ר"ל, דאין מברכים המוציא אם נתבשל אע"ג שהייתה תחלתו עיטה (שם בפרק קמא דחלה): מריק המבושל. דקיימא לן לקמן סימן תס"א [סעיף ה] דאין יוצאים בו ידי מצה: כ"ז שכן כשהיה רק כו. הם דברי מ"א להוכיח דלא כב"ח שכתב דסבירא ליה להר"ש אי דעתו לאפותה ואח"כ בשלה מברך המוציא כנוצר לעיל: וגם גבי הא דמייתי חביצא. ר"ל, דהר"ש הקשה שם לנפשיה דסבירא ליה היכי דבשלה אח"כ אינו מברך המוציא, והא חביצא אם יש צוררים כוית מברך המוציא, ולפירוש רש"י [ברכות לו, ב ד"ה חביצא] היינו אבושל ש"ס. ותירץ דליחא לפירוש רש"י, אלא חביצא פירושו כפירוש

אוצר מפרשים

א. (ש"ע פ"ק י) ו"א יאכלם. כל זה לא איירי אלא כשיש בהם לאחר אפיה תואר לחם, טור [קמט, א]:
ב. (מג"א פק"י) ומכל מקום נראה לי שאם שבע ממנו הוי ספק דאורייתא. דבריו (דגל מרכבה)

י. בית יוסף [קמט, א ד"ה גרסינן] מסוגיא דיבמות מ' [ע"א]:
כ. ברכות ל"ז [ע"ג, רבנו ירום נמי עז מ"ה קמא, ד, רמב"ם ברכות ג, ט]:

ציונים לרמ"א

ט. לשון הטור [קמט, א] והפוסקים [מוספות פסמים לו, ז ד"ה דלולין]:
י. מרדכי פרק כל שעה [שם רמז מקלס]:
י"א. דרכי משה אות ה':
י"ב. לעיל סעיף ו':
מ. תוספות [פסמים לו, ז ד"ה דלולין] והרא"ש [שם פ"ג סימן טו] והר"ן [פרק כל שעה [שם יא, ז ד"ה הלקן] ורמב"ם [פרק ר' מהלכות חלה [בבבירם] [הלכה יג] ושאלות [שאלתא עז] וטור [קמט, א] ורי"ד [סימן שטט בשם הר"ף פסמים יא, ז]:
נ. הגהות מיימוניות [דפוס קושטא] פרק ג' מהלכות ברכות:
ס. תוספות [שם] והרא"ש [שם] ורי"ן [שם] ורבינו יונה [פרק כיצד מברכין] [ברכות כו, ז ד"ה לחס]:

הגהות והערות

א. אחר ביטול או טיגון, כ"ל (ערת ל"ב ס"ק כג).
ב. כ"ל של"ה שער האומיות
ג. א כלל ז אות ג. ובגמ"א
ד. ק"ק לו חלק עליה, ע"ש:
ה. כן הוא בדפוס, י"ב
ו. כ"ה במהדורת זלנקווא
ז. עק"מ, ובמהדורת זלנקווא
ח. למצב כתבו ובה"מ, ו"ב:
ט. בדפ"ר של הע"ז יש שינוי במספור הס"ק, וס"ק ד. כתוב גם על ס"ק ו שלפניו:
י. כ"ה ולא חקלו טעמיה: (שיורי קמ"ט)
יא. ועיין עוד בשו"מ הרא"ש כלל ז סימן י, בפירוט הרא"ש על המשנה חלה פרק ז משנה ז:
יב. כ"ה הערה כב:
יג. במהדורת קלאקא
יד. וליך, דפוס "מעורבים":

יבשין היו ג"כ כסנין. אלא העיקר להכא מיירי בפשטי"ד ממולא בצבר או קרעפלי"ך כמו שכתוב לקמן [הגהה], והן צאים לתבשיל ולמוזון ולא לקינות, ולכן פת פוטרמן, כמו שכתוב סעיף ח' [ס"ק כז]: ל"ו אחר אפייה. (ש) נראה לי דנקט אפייה משום להכא מיירי שאפה הפשטי"ד במחצת

במשקה או צמים. דאם בשלו בקדירה פשיטא דלא הוא תואר לחם, אפילו לחם גמור שבשל אח"כ, כמו שכתוב סעיף י', ולכן נקט אפייה (עיין מה שכתבתי סימן תע"א ס"ק ט). ובש"ה [שם] הגיה צח: פשטי"ד וקרעפלי"ך. פירוט, שממולאין בצבר, כמו שכתוב סוף סימן זה.

דאלו ממולאים צמיני פירות היו כסנין, כמו שכתוב סעיף ז', אפילו נאפה בתנור: ל"ח גירוש בהן בוי. (ש) מכל מקום נפקא מינה דהתם אם קבע סעודתו עליו מצרך המוציא לכולי עלמא, ואם טגנו במשקה איכא פלוגתא אי מהני קביעות, דלאו לחם הוא כלל לדעת הראשון כיון דמבוסל הוא או מנוגן. וכן כתב התניא [סימן כח] מעשה קדרה מקמח ודבש או בחלב ושאר משקה, אפילו קבע עליו מצרך צורא מיני מוונות: ל"ט ח"ו. ואפילו צלילתו רכה, שחלטה צרותחין ואח"כ אפאה בתנור מצרך המוציא (טור סימן תנ"ד קמ"ז). וברצוני ירוסם [נמי עז מ"ה קמא, ג] משמע שאפילו טגנו בשמן ואפאו אח"כ מצרך המוציא.

(ס) ואם נילש בשמן עיין סעיף ז' ומה שכתוב סעיף י'. מ קמח ומים. (ש) וציללתו רכה מאד, כמו שכתוב סעיף ח'. ומכל מקום אותן שאופין בדפוס ברזל, אע"פ שהן מכונסין בדפוס שקורין צפראג וואפלטקו"ס, מכל מקום כיון שהן ריקיין דקין מאד אחר האפייה, אפילו קבע עלייהו לא היו קביעות ומצרך צורא מיני מוונות (של"ה שער האומיות סה, א כלל ז אות ג צ"ח קמז, ז ד"ה למנינות):

בוא ואפילו קבע. צטור [קמט, א] כתב דאם קבע עליו מצרך המוציא, והרב צ"י [שם ד"ה טרוקנין] חולק עליו. עמו, דהא הרא"ש [ה"ק, חלה סימן ג] והרמב"ם [ברכות ג, ט] והרי"ף [ברכות כו, ט] לא חלקו לענין המוציא, וגם [שם] לא חקלו צטריחא אלא לענין חלה, דלא מקרי לחם כיון ששופכין אותו, אבל לאחר אפייה לחם גמור הוא אי קבע עליו, דדמי לעיסה שנילושה צמי פירות דפטורה מחלה להרא"ש [שם] ואפילו הכי כי קבע עליו מצרך המוציא. והרב צ"י העתיק דברי רבינו ירוסם שלא כהוגן, וז"ל רבינו ירוסם [נמי עז מ"ה קמא, ד], טרוקנין מצרך צורא מיני מוונות, ואי קבע עלייהו מצרך המוציא דהוי כדבר שחלתו סופגנין וסופו סופגנין שפטור מחלה ומצרך צורא מיני מוונות. (ש) אבל טריחא פטור מחלה ומצרך צורא מיני מוונות, עכ"ל. ופשוט דטעות סופר הוא,

נריך לצרך המוציא ושלש ברכות, דזה מקרי קולא, כמו שכתב צ"י [קמז, א ד"ה ולענין] לשון זה לענין פת צכסנין וז"ל, ולענין הלכה כיון דספיקא דרבנן נקטינן כדברי כולם להקל כו', (ש) וכמו שכתבתי לעיל ס"ק (ד') [י] [י]. גם צ"י כתב כאן [סוף קמט, ט] וכן נוהגין העולם שלא לצרך המוציא על הסופגנין כו'. וגם צ"י [סעיף יג] כתב כן. ומו"ח ז"ל [צ"ח קמט, ז ד"ה לך] הביין שכן נהגו להקל פירושו שמצרכין עליהם המוציא, ועל זה הקשה מה שהקשה, ולא דק: (יח) אלא בדאיית בידה כו'. ולא דמי לסעיף י' דלא צענין תואר לחם צ"ש כזית, דהתם היה מחלה פת גמור: (יט) ואין ל"אב"ל אלא אם כן בירך כו'. הטעם, כיון שיש דיעה בתחלת סעיף זה שהולכים בחר דין חלה, וזוה יש חיוב חלה כיון דמעיקרא נתגלגל העיסה והיתה צלילתה עבה, ממילא הנהו פשטי"ד וקרעפלי"ך אע"פ שנאפים אח"כ צמיון חייב המוציא.

יש דיעה אחרת שלענין המוציא באפייה תליא מילתא, ממילא פטור כאן מהמוציא. על כן יאכלס תוך הסעודה. אלא דקשה לי הא כתב רמ"א בסמוך דנהגו להקל כדעיה ראשונה, ממילא אין נריך לאוכלס תוך הסעודה. ונריך לומר דכתב שאין לסמוך על המנהג מי שהוא ירא שמים, ואף שכתב כן השו"ע מור רמ"א וכתבו כאן לענין קרעפלי"ך המטוגנים בדבש

(ש) לפי סדרתו שאין זה פת כסנין. ולענ"ד לא נראה כן מטעם שאכתוב בסמוך. ועוד ל"ע מה שכתב רמ"א כאן דיש חילוק אם ילוש בשמן ודבש, הא ודאי הוא כיסנין אפילו אם לשו צלא דבש רק שטגנו בדבש, דהא בחר אפייה אזלינן וצווחה שעה ניטגנה בדבש. וגדולה מזה כתב המרדכי, הבאתיו בסמוך ס"ק (י"ג) [טו] [טז]

בוא ואפילו קבע. צטור [קמט, א] כתב דאם קבע עליו מצרך המוציא, והרב צ"י [שם ד"ה טרוקנין] חולק עליו. עמו, דהא הרא"ש [ה"ק, חלה סימן ג] והרמב"ם [ברכות ג, ט] והרי"ף [ברכות כו, ט] לא חלקו לענין המוציא, וגם [שם] לא חקלו צטריחא אלא לענין חלה, דלא מקרי לחם כיון ששופכין אותו, אבל לאחר אפייה לחם גמור הוא אי קבע עליו, דדמי לעיסה שנילושה צמי פירות דפטורה מחלה להרא"ש [שם] ואפילו הכי כי קבע עליו מצרך המוציא. והרב צ"י העתיק דברי רבינו ירוסם שלא כהוגן, וז"ל רבינו ירוסם [נמי עז מ"ה קמא, ד], טרוקנין מצרך צורא מיני מוונות, ואי קבע עלייהו מצרך המוציא דהוי כדבר שחלתו סופגנין וסופו סופגנין שפטור מחלה ומצרך צורא מיני מוונות. (ש) אבל טריחא פטור מחלה ומצרך צורא מיני מוונות, עכ"ל. ופשוט דטעות סופר הוא,

עריך לחם למהריק"ש
סעיף יד [פת גמור]. צלילתה רכה ואפאה בתנור לחם גמור הוא והוא הדין אם אפאה צללפס ואין צו שמן כי אם כדי משיחה בעלמא לא כדי לטגן: פ"ה טו פ"ה יא וכו'. נראה לי שהרב צעל הטורים [קמט, א] חולק על פסקא זו ועיין צמה שכתבתי שם ולדעת הרמב"ם [ברכות ג, ט] אפשר דטרוקנא וטריחא שוים ואם קבע סעודתו עליו מצרך המוציא:

ביאור הגר"א
[מד] דע"י משקין ר' יוחנן מודה, תוספות [פסחים] שם ובברכות שם [לו, ב] סוף ד"ה לחם כו': [מד] [סעיף טו] פרוקנין כו'. [ברכות] ל"ז ב', ועיין רש"י שם [ר"ה כובא]. ושם ל"ח א' האי כובא כו', ולכן חיבת בחלה, כיון דמברך המוציא בקבע, דחלה ויוצא ידי חובתו בפסח והמוציא דין אחד להם, וכמו שכתוב בירושלמי [חלה פ"א הלכה ג]. ואמר [בברכות] שם טריחא כו', שמע מינה דאפילו בקבע מברך בורא מיני מוונות. וזהו שכתב [השו"ע] אבל כו': [מד] דהיינו כו'. הוא גביל מרתח [ברכות שם]:

אוצר מפרשים
כג [סעיף יג בהגה] בנזן. ובתשובת בית דוד [סימן פא] העלה דמקרונים לא מקרי תואר לחם:
(אש"ז אברהם, ד) כד (שם) פשטי"ד וקרעפלי"ך. ג"ב. לענ"ד נראה דאיירי ביש בהו כזית. דאי לאו

הכי ודאי לא עדיפי מפת גמור שנתבשל שבסעיף י', ודלא כמג"א ס"ק (ל"ז) [לו] שמחלק באופן אחר, ע"כ:
כה [פניא פסמיא] ולי נראה דהדין עם הפור דהא הרא"ש, כצ"ל: (נתיב חיים)

י"ח א"א. עיין ט"ז. ואף לר"ת דווקא בתאר לחם מברך המוציא (ושאני חלה, עיין תוספות פסחים ל"ז ב' ד"ה דכולי עלמא). ועיין ז"א אות ל"א: (י"ט) ואין. עיין ט"ז. ממה שכתב "שנאפית" אח"כ בטיגון, יורה כמו שכתב המ"א [ס"ק] ל"א ול"ו, דווקא "אפייה" ע"י טיגון הא בישול בקדירה לית תאר לחם, ומוכרח הוא מסעיף י"א. ולאקשיין אף ע"י טיגון לית בהו תאר לחם. ומה שכתב אם ילוש במים ומטוגן בדבש הוה כסנין כמו הוי"וין בלאזיין, הני דידן עושין ממי ביצים. ומה שכתב במים, שנחלבין, או יין אדום התם מטעם דלית תאר לחם. ואפשר ע"י דבש, ר"ל דאין בו תאר לחם. אבל ממה שכתב כסנין משמע מטעם כסנין הוה, וצ"ע: [פעיף י"ד] מה שכתב הר"ב בהג"ה בסעיף י"ד מעשה אלפס המוציא ימעט שמן שמושחין האלפס לאו שמן, הנה מעשה אלפס בלא שמן הלכה כרבי יוחנן פסחים ל"ז א', המחבר ביו"ד [סימן] שכ"ט נסעיף ז' וסימן תס"א סעיף ב' הביאו. ואינו יודע למה השמיט כאן, שעיקר מקומו. ומה שכתב הר"ב מעט שמושחין האלפס, בהר"ש פרק קמא דחלה משנה ה' כתב סתם מעט שמן שמשטגין בו, וכן כתב הבי"א באן [קמט], כ ד"ה הלך בשם הגהות מיימוניות [דפוס קושטא] פרק ג' דברכות. ובאמת אינו יודע מה נטגן במחבת עם שמן כי אם מנחת חביתי כהן גדול [ומב"ם] במעשה קרבנות פרק י"ג הלכה ג', אבל מחבת ומרחשת הלכה (מ"ז) [ו' ז'] שם משמע דנאפית במחבת כך בלא שמן, רק תחלה נילוש בשמן ופרשין, יע"ו שם ובתוספות פסחים ל"ז ב' ד"ה דכולי עלמא נקטו מחבת ומרחשת, וצ"ע. ועיין

הוה, יע"ש. ולפי מה שכתבתי אין ראייה. וי"ל דמשום הכי השמיט המחבר זה, דלשטימיה בסעיף ז', והר"ב שם סובר דווקא הרבה שמן י"ל ליקט "מכל" אמנחות קאי, גם י"ל סברא הוא. ומכל מקום מה שהקשית תחלה ל"ע, ועיין ט"ז בסוף אות י"ט ס"א עורר עליו אי"ה, יע"ש. ומנחות כולן ילושות בפושין, וי"ל שמן מעט הוא * : י"ח גיליוש. עיין מ"א. ועיין ט"ז אות י"ט משמע דעמו דטיגון בדבש נמי הוה כסנין, אבל במים באלפס אם יש בו תואר לחם לא הוה כסנין: י"ח ח"ו. עיין מ"א. אם טענו בשמן ואפוא אח"כ לחם גמור, ולא קבע סעודה נמי מברך המוציא. ואם ילוש בשמן, ובע"כ נפסק פשיטא דאין לליה מנטול בישול, פסחים מ"א ח' א' [נ"א] הכא מנטול. והוא הדין ביג"ל או פרע"ל ודעוהו שמבשלין במים ואח"כ אופין כמנור לחם גמור הוא ומנצין המוציא (כ) [נ"א] כל שהוא, כבסעיף ט'. ומיהו יראה דבעינן שיהא אפוי כמנור שאין חוטינן נמשכין ממנה, דאי לא הוה הכי רק מבשלין במנחת ואח"כ משהין כמנור מעט כדי קרימה כל דהו אין זה לחם * . עיין סימן תס"א [ס"ק] ה' ו': ב קפח ופי"ב. עיין מ"א. ועיין ל"ב [פעיף טו] משמע טרוקנין מן התורה לא הוה לחם, כי אם קביעות עושה לחם, ומדרבנן. וטרימא זלילה רכה מאוד, משמע דזה ההבדל בין טרוקנין לטרימא. וצ"מ משמע שההבדל זה צומא ויש בו תאר לחם, וזה מתפשט ואין בו תאר לחם. ועיין מה שאכתוב אי"ה באת מ"א מזה: ב"א ואפי"ו. עיין מ"א. הסכים להטור. ומשמע דבין טרוקנין וטרימא טרווייהו שוין, בקבע מברך המוציא, ואי לא לא. והטור נקט לח"כ בטריתא, והוא הדין בטרקנין. ולענין חלה יש הפרש בין טרוקנין דהוה קלת לשה חיוב בגלגול, ובין טרימא צומא [כב"ק], כפירוש רש"י בברכות ל"ז ב' ד"ה גביל מרחץ, אף על פי שאח"כ נאפה ויש בו תאר לחם לא מחייבת בחלה דעתה בגלגול אזלינן, וכמו ילוש נמי פירוש להרא"ש שטור מחלה והמוציא חיוב, עיין יו"ד [סימן] שכ"ט בש"ך [ס"ק] ט'. וז"ע במשנה ה' פרק קמא דחלה מחלתה סופגנין וסופה עיסה. ועיין ב"ח [קמט], א ד"ה טרוקנין מה שכתב לפרש ב' טרימא. א', בקרקע. וא', בצירה. וז"ע בלשון הטור, ואין להאריך כאן:

באר היטב

(ל"ד) ע"ז. מ"א [ס"ק מ"א] חולק ופסק דמברך ברכת המזון, דמהני קביעות בטריתא כמו בטרקנין. ומכל מקום אותן שאופין בדפוס כזול, אף על פי שהן מכוסין בדפוס שקורין וואפלנקייס, מכל מקום כיון שהן ריקנין דקין מאוד אחר האפייה אפילו קבע עליהו לא הוה קביעות ומברך בורא מני מזונות, עיין מ"א [ס"ק מ']

(ל"א) וקרעפ"ד. פירוש, שממולאין צבצר ונאפו, דאלו ממולאין במיני פירות הוה כסנין, כמו שכתב סעיף ז', אפילו נאפה כמנור, מ"א [ס"ק] טו]. וע"ז [ס"ק כ] כתב דלעולם הוה כסנין אפילו ממולאין צבצר, ע"ש. ועיין עוד שם בס"ק (ד') [כ]: (ל"ב) הוא. ובכלל זה אינר ואטיניי ועמיל: (ל"ג) ופי"ב. וצ"ל רכה מאוד, כמו שכתב סעיף ט', [מ"א ס"ק מ']

מחצית השקל

זה. דמלוי כזה לא הוה פת הבא בכסנין: (פ"ק ט"א) ואפי"ו קבע בו. וז"י נראה דהדין עמו. ר"ל, עם הטור: י"א ח"ק. ר"ל, בין טרוקנין לבין טוריתא: דדמי ל"עיסה בו. ר"ל, אל תחמה שיהיה פטור מן החלה משום דלא מיקרי לחם, ומכל מקום לענין המוציא אי קבע עליו יקרא לחם ויברך המוציא, לזה כתב דלא אשכחן כהאי גונא כביעה הגלושה במי פירוד דפטור מן החלה לדעת הרא"ש (אבל אנן לא קיימא לן הכי אלא חייב בחלה, וכמו שכתב ביו"ד סימן שכ"ט סעיף ט' ולדעת דרישה פרישה יו"ד שם אות י"א בשם מהרש"ל בהגהות הטור יו"ד שם גם הרא"ש מודה דחייב, הביאו מ"א לקמן סימן תס"ב ס"ק ה') ואפילו הכי כו': והרב ב"י העתיק דברי רבינו ירוחם כו'. דמיניה אייתי ראייה לדבריו דבטרימא אפילו קבע עליו מברך בורא מיני מזונות ולאחריו כו': אבל פרימא פטור מחלה ומברך בורא מיני מזונות. א"כ לפי גירסא זו על מאי גירסא אבל, דמשמע דטרימא דינו משונה מטרוקנין, דליכא למימר לענין חלה דהא כתב דגם טרוקנין פטור מחלה. אלא דקאי לענין המוציא, דטרוקנין אי קבע מברך המוציא אבל בטרימא אפילו קבע מברך בורא מיני מזונות, כן הוא לפי גירסא זו. אבל מ"א [כתב*] דעל כרחך טעות סופר הוא, ואי"כ גם הפירוש בדברי רבינו ירוחם דלא כהרב ב"י: ופשוט כו'. דטרוקנין חייב בחלה:

בבבשי שרד

בשמן עיין סעיף ז' ומה שכתוב בסעיף י'. פירוש, דהוה כסנין, ואפילו אפוא [מנצין] בורא מיני מזונות, ועל זה כתב ומה שכתב סעיף י'. [נ]נראה לי להגיה סעיף י"ג, והכוונה [למה שכתב] בס"ק הקודם [ל"ח] דנפקא מינה בקביעת סעודה: (פ"א) שם ס"ק ו' ב"ריתן רבה מאד. והוה כסופגנין, מכל מקום כיון שיהא צומא ומתקן יחיו נעשה נאפיה כפת גמור. אבל טרימא, כיון שמתפשט ונאפה אינו לחם, כן כתב טעור [קמט, א]: (פ"ב) שם ס"ק א"ב טרימא. דמלשון זה מוכח דטרימא לא מהני קביעות, דאם לא כן מאי איכא בין טרוקנין לטרימא. ועל זה כתב דהוה טעות סופר, דהא טרוקנין חייב בחלה:

אפילו הכי יש אומרים דהוה פת הבא בכסנין. וכתב לעיל דנקטינן לקולא ככל הדברים, וא"כ אכתי תיקשי דאין פת פטורתן: א"א העיקר. ר"ל, בלאו הכי לא קשה מידי: (פ"ק ז') י"א אפייה. נראה ל' דנקט בו. ר"ל, דלא תיקשי הא כבישה מיירי ואיך כתב רמ"א לאחר אפייה, ולכן מחק של"ה תיבת לאחר אפייה: דאם בש"ז כו' דלא הוה תואר לחם כו' כמו שכתב סעיף י'. עיין שם במ"א ס"ק כ"ז. ולפי זה צריך לומר מה שכתב הרב ב"י בשלה או טגנה ר"ל בשלה במחבת, וכן צריך לומר פירוש בשלה שכתבו הפוסקים, וכן מהר"ם דמשום ספק בבליחתו עבה שבשלה שאפה מעט צריך לומר ג"כ שבשלה במחבת. והא דמייתי הר"ש בפרק קמא דחלה [שם] ראייה דעיסה שבשלה אינו מברך המוציא מרקיק המבושל דאינו יוצא ידי מצה, והובא גם בהר"ש פרק כל שעה [פסחים פ"ב סימן טו]. והא י"ל דמיירי במבושל ממש מודה ר"ת, י"ל דהר"ש לא בא להקשות על ר"ת, כי אם בא להביא ראייה לנפשיה דסבירא ליה דבישול מוציא מידי לחם ואינו מברך המוציא, והוא לא סבירא ליה לחלק כדמחלק ר"ת והטור בין יש בו תואר לחם או לא. או דסבירא ליה להר"ש דהאי דריקיק המבושל סתמא קתני, משמע אפילו מבושל במחבת ולא בקדרה דאיכא תואר לחם אפילו הכי אינו יוצא ידי מצה: (פ"ק ז') פשט"ד כו'. כמו שכתב סוף סימן

המג"א ס"ק כ"ז [בד"ה] כלל דמילתא כו', ע"ש: (ס"א) ט"ז סק"י וכמו שכתבתי ל"ע"י ס"ק ו', כ"ז: (ס"ב) שם סק"י ל"פ"י סברתו. פירוש, דקא משמע לן רמ"א דהי אין להם דין כסנין, ולכן גם אלו יאכל ירח שמים תוך הסעודה: (ש) מ"גא סק"י נראה ל' דנקט. הוקשה לו דהא צבצול ועיגון מיירו. ועיין מה שכתבתי באת נ"ו [ס"ק ס"ה] [בדברי המג"א ס"ק ל"א, ע"ש]: (ש"ט) שם סק"י מ"כ מקום נפקא מינה. פירוש, ממחלוקת דר"ת ורבינו שמשון: (ע"ט) הגה סעיף י"ד ב"ב"י ע"מא. פירוש, אפילו לר"ת. ועיין מה שכתבתי את ס"ד [ס"ק ע"ג] [במג"א ס"ק ל"ג]: (פ"א) מ"גא סק"י ואם גיל"ש